

Det nye egenkapitalkravet betyr derfor at bankene må finansiere seg mer med egenkapital, som er den dyreste kapitalkilden, skriver artikkelforfatteren.

TO FEIL: Marianne Marthinsen (bildet t.h., sammen med Hadia Tajik) hevder at bankene ikke har noen grunn til å heve utlånsrenten, og begrunner dette med at de kan imøtekomme kravet om høyere egenkapital ved å betale eierne mindre utbytte. Det er to faglige feil i dette argumentet, mener artikkelforfatteren.

FOTO: NTB SCANPIX.

To politikerfeil om bankrenter

ARTIKKELFORFATTER: BI-professor Øyvind Bøhren.

Arbeiderpartiets finanspolitisk talsperson Marianne Marthinsen hevder at bankene ikke har noen grunn til å heve utlånsrenten. Hun begrunner dette med at de kan imøtekomme kravet om høyere egenkapital ved å betale eierne mindre utbytte. Jeg tror det er to faglige feil i dette argumentet.

For det første betyr kravet om mer egenkapital og mindre gjeld at det blir dyrere for banken å skaffe kapital. Det skyldes at den egenkapitalen banken nå må bruke mer av er dyrere enn gjeld, som banken nå må bruke mindre av.

Omtrent halvparten av bankenes gjeld er nemlig spareinnskudd fra kunder, som subsidieres av garantiordningen mot bankkonkurs. De to forrige bankkrisene viste dessuten at Staten i praksis er garantist også for annen gjeld.

Uten slike garantier ville bankene måttet betale høyere innskuddsrente, dvs. høyere rente på gjelden sin. Altså er bankgjeld subsidiert, og det gjøres med åpne øyne på grunn av bankenes samfunnsøkonomiske rolle som forvalter av våre sparekroner.

Denne subsidieringen forstår

selvsagt bankene, og de finansierer seg deretter. Ved utgangen av 2011 utgjorde i gjennomsnitt gjelden 91 prosent av kapitalen i norske forretningsbanker. Ni av ti banker lå mellom 87 prosent og 94 prosent, og ingen lå under 85 prosent.

Det finnes ingen bransje hvor gjeldsandelen er så høy i gjennomsnitt. Ei heller så unntaksløst høy i hver eneste bedrift. Dette er for øvrig er globalt bankfenomen og ikke noe særnorsk.

Det nye egenkapitalkravet betyr derfor at bankene må finansiere seg mer med egenkapital, som er den dyreste kapitalkilden. Da øker kostnaden på bankens viktigste råvare, som er de pengene banken kan låne ut.

Lønnsomheten kan dermed bare opprettholdes ved å øke prisen på det viktigste ferdigproduktet, som er renten på utlån. Dermed er det troverdig nå bankene hevder at økt krav til egenkapital gir grunnlag for økt lånerente.

Marthinsens andre faglige feilslutning er at banken kan unngå denne renteøkningen ved å betale lavere utbytte. Det hjelper dessverre ikke.

Den ekstra egenkapitalen de nye

reglene krever må eierne stille opp med uansett. Pengene kan skaffes gjennom tilbakeholdt overskudd og gjennom emisjon av ny egenkapital. Tar eierne ut mye utbytte, må de betale inn tilsvarende mye ved emisjonen. Tar de ut lite, blir også emisjonsbeløpet lite.

Poenget er at summen av tilbakeholdt overskudd og emisjonsbeløp må være det samme tallet uansett hvilket utbytte eierne velger å ta ut. Og dette tallet er nettopp den ekstra egenkapitalen eierne må binde i banken for å møte det nye kravet. Hvorvidt eierne gjør dette gjennom høyt eller lavt utbytte påvirker verken den nye kapitalbindingen eller lånerenten.

Det eventuelt gode argumentet mot renteheving er derfor ikke bedriftsøkonomisk. Et politisk argument kunne kanskje være at bankene må akseptere lavere avkastning av samfunnsøkonomiske grunner. I så fall trengs det tydeligere politiske begrunnelser og trolig også hardere styring av lånerenten.

Øyvind Bøhren, professor ved Handelshøyskolen BI og leder Senter for eierforskning i Institutt for finansiell økonomi